

LEDEN ONDER DE LOEP

EEN BLIK OP DE LEEFTIJDKENMERKEN VAN JE SENIORS

Een goed activiteiten aanbod sluit aan bij de mogelijkheden en interesses van je leden. Het geeft hen het gevoel dat ze al heel wat weten en kunnen. Tegelijk daagt het hen uit steeds een stapje verder te gaan.

Uiteraard kunnen jongeren onderling erg verschillen. Ieder heeft zijn eigen sterktes en zwaktes en ontwikkelt in zijn eigen tempo. Toch gaan jongeren van dezelfde leeftijd een redelijk gelijkaardige ontwikkeling door. Ze denken op een bepaalde manier en interesseren zich voor bepaalde onderwerpen. Ook hun lichaam maakt een aantal specifieke ontwikkelingen door. Met een goede kennis van die typerende trekjes, kan je beter inschatten of activiteiten je leden zullen aanspreken en of ze verantwoord zijn. Heel wat van die eigenschappen vallen vanzelf op als je gedurende de werking bewust kijkt naar wat je leden doen en hoe ze reageren.

In deze publicatie geven we je een rugzak vol achtergrondinformatie. We werpen een blik op wat je leden kunnen en kennen (en wat niet), wat ze denken en voelen en hoe ze omgaan met anderen.

1 Een duidelijke leeftijdsafbakening:

Om een activiteiten aanbod op maat van Seniors en hun mogelijkheden en interesses te kunnen uitbouwen is een duidelijke leeftijdsafbakening essentieel. FOS Open Scouting adviseert een tweejarige Seniorwerking. De Seniotak is gericht op leden tussen 16 en 18 jaar.

Door deze afbakening kunnen de leid(st)ers die aan deze tak begeleiding geven ten volle inzetten op de leuke laatste jaren als lid en werken de Seniors tegelijkertijd toe naar een carrière als leid(st)er met de nodige informatieve en stagemomenten.

Seniors zijn al redelijk zelfstandig en gaan niet noodzakelijk over de schreef als er geen rechtstreeks toezicht op hen wordt gehouden. Ze zijn in staat om zelf aanvaardbare regels op te stellen en ze erkennen hun eigen grenzen en die van anderen. Toch hebben ze nog nood aan evenwichtige volwassenen om hen heen, die hen begeleiden en ondersteunen. De ervaren leid(st)ers die bij deze tak staan noemen we daarom Seniomoderatoren.

Met de leeftijd van Seniors gaan een aantal lichamelijke, emotionele, sociale en karakteristieke kenmerken gepaard.

Lichamelijke kenmerken:

Op lichamen vlak zijn meisjes rond hun zestiende en jongens rond hun achttiende volwassen. Meisjes hebben alle lichamelijke veranderingen die gepaard gaan met de puberteit dus al doorgemaakt wanneer ze Seniors worden terwijl jongens deze veranderingen net in hun senior-jaren meemaken. Stilaan bereiken ze hun definitieve lengte en worden ze op seksueel gebied volledig rijp. Ze wennen langzaam maar zeker aan hun nieuwe lichaam en hun onzekerheid over hun lichaam neemt af. De fysieke kracht neemt sterk toe bij 16-18-jarigen; ze beseffen steeds meer welke fysieke uitdagingen ze al dan niet aankunnen. Hoewel ze minder rebels zijn dan voorheen, doet dat hun lust voor avontuur niet afnemen.

Emotionele kenmerken:

Seniors vertonen vaak een uitgesproken zin voor onafhankelijkheid. Dit uit zich in concrete vragen over belangrijke thema's. Hun antwoorden stemmen niet altijd overeen met die van de anderen van de groep, gezien hun persoonlijke waarden en normen kunnen verschillen. Op basis van hun eigen ervaring, waarden en normen ontwikkelt elke Senior zijn/haar eigen referentiekader.

Op deze leeftijd kunnen de Seniors zich wel beter verplaatsen in de gevoelens en opvattingen van anderen, ook als ze sterk van elkaar verschillen. Zo leren ze beter omgaan met afspraken, regels en conflicten. In combinatie met een sterk sociaal gevoel zorgt dit voor het ontstaan van intense vriendschappen met gelijkgestemden.

Sociale kenmerken:

Seniors hebben reeds een realistisch beeld van zichzelf en anderen met als gevolg dat vriendschappen veel bewuster worden gekozen. Ze weten waar ze voor staan en kiezen vrienden met dezelfde interesses of ideeën. Dit zorgt voor een sterke verbondenheid en een ontspannen karakter binnen de eigen vriendengroep. Wanneer jongeren zekerder worden van zichzelf hebben ze minder angst om uit de groep te vallen. Ze investeren in wederzijds vertrouwen en gaan samen met de groep op zoek naar een gemeenschappelijke identiteit.

Tegelijkertijd is er een diversiteit aan identiteiten, karakters en meningen aanwezig in deze tak. Dit kan samenwerking ook bemoeilijken. Dit betekent niet dat de Seniors en de moderators conflicten uit de weg moeten gaan. Integendeel, een meningsverschil hoort net bij dit groeiproces. Bovendien moeten de jongeren leren om moeilijke beslissingen in groep te maken waarover niet altijd iedereen het eens is. Denk maar aan discussies bij het nemen van beslissingen zoals de gevolgen van het niet nakomen van gezamenlijk gemaakte afspraken. Ook politieke meningsverschillen zullen op deze leeftijd voorkomen. Het is belangrijk dat de Seniors hiermee op een respectvolle manier leren omgaan.

Jongens en meisjes vormen samen één groep. Terwijl contact met het andere geslacht in de jongere takken moeilijker verloopt, worden vriendengroepen op deze leeftijd steeds meer gemengd. Jongens en meisjes hebben dezelfde drang naar zelfstandigheid, komen op dezelfde kantelpunten in hun leven en vinden daar in hun gezamenlijke interesses en drijfveren.

Heel wat Seniors hebben reeds een eerste relatie achter de rug. Die eerste romances kunnen best serieus (geweest) zijn. Ze zien deze band vaak als langdurig en stabiel. De eerste relatie kan een belangrijke (positieve of negatieve) rol spelen in hun leven en in hun ontwikkeling tot jongvolwassenen.

Karakteristieken:

Tijdens en na de puberteit komen jongeren in een nieuwe fase terecht. Ze krijgen inzicht in wie ze zijn, in hun rol binnen de groep en de maatschappij en ze ontwikkelen een autonome houding. Het is vaak zo - wellicht niet altijd - dat Seniors met één voet al in de leidersgroep staan. Ze zweven met andere woorden vaak tussen lid en leid(st)er zijn en ervaren hun eerste binding met de leidersploeg.

2 Wat verwachten we van de Seniors?

Binnen scouting leren we al doende, dat is de sterkte van scouting. Het is belangrijk dat ze op deze manier ook zichzelf leren kennen. Doorheen de jaren groeien Seniors immers niet enkel als scout/gids maar ook als persoon. We gaan met Seniors in gesprek over wie ze zijn, waar ze naartoe streven en hoe ze hun plaats binnen de groep zien.

Wat verwachten we nu dat Seniors leren?

De verwachtingen ten aanzien van Seniors kunnen we clusteren in 3 grote groepen:

-
- » Het uitdragen van waarden
 - » Het ontwikkelen van competenties
 - » Het beheersen van een aantal vaardigheden

Uitdragen van waarden

Er zijn een aantal waarden die elke Senior moet beheersen indien hij/zij een goede leid(st)er wil worden:

- » Iedereen is anders, maar wel gelijkwaardig.
- » Heb respect voor jezelf, de ander en de omgeving.
- » Draag actief en op een positieve manier bij aan de eigen ontwikkeling en die van een ander.

Het ontwikkelen van competenties

Tijdens een Seniorjaar focussen we op het op een speelse manier ontwikkelen van een aantal competenties. Je kan het beste inzetten op de volgende competenties als je Seniors wil vormen:

- » Aandachtig luisteren
- » Leren samenwerken
- » Uitdragen van verantwoordelijkheid
- » Zorgzaam zijn
- » Inventiviteit aanscherpen
- » Communicatieve vaardigheden ontwikkelen
- » Creativiteit aanwakkeren
- » Zorgen voor veiligheid binnen de groep
- » Probleemoplossend denken

Beheersen van vaardigheden

Uiteraard moeten Seniors als toekomstig leid(st)ers ook een aantal vaardigheden onder de knie krijgen: technieken, onderhoud van materiaal, ontwikkelen van spelen, omgaan met conflicten... Deze competenties en vaardigheden leer je al doende. Op welk niveau ze ook starten, ze kunnen hierin blijven groeien, zowel binnen als buiten de scouts.

Het is hierbij belangrijk dat de Seniors ook kunnen reflecteren over wat ze hebben geleerd. Zo ontdekken Seniors voor welke waarden ze staan, waar hun interesses liggen en wat hun sterktes en zwaktes zijn. Dit doen ze niet alleen.

3

Hoe ondersteun je als moderator dit leerproces?

Als moderator is het jouw taak om Seniors de tijd van hun leven te geven en hen tegelijkertijd voor te bereiden op een carrière binnen de leidersploeg. Om een goed evenwicht te vinden tussen beiden hebben Seniors een aantal zaken nodig:

Speel in op de specifieke noden van de Seniors. Leer hen als groep kennen en weet wat ze belangrijk vinden. Op die manier kan je hen als moderator blijven uitdagen en zorg je ervoor dat ze hun grenzen steeds opnieuw verleggen.

- » Hiervoor neem je de bovenstaande emotionele, lichamelijke en sociale kenmerken in aandacht.
- » Pols bij de Seniors wat ze leuk vinden, wat hun verwachtingen zijn en wat ze zelf een gevarieerd aanbod vinden. Het kan interessant zijn om eventueel ook op de actualiteit in te spelen als het over onderwerpen gaat die hen bezig houdt.

Zorg voor voldoende motivatie. Toon hen waarom het leuk is om leid(st)er te zijn en welke voldoening ze eruit kunnen halen. Het enthousiasmeren van jongeren begint bij jezelf!

Wees een toegewijde moderator. Toon hen dat je er voor hen bent, zonder het direct van hen te willen overnemen. Als moderator ben je er in de eerste plaats om hen te ondersteunen.

Geef de Seniors voldoende vertrouwen. Laat hen leren in een veilig omgeving. Maak hen duidelijk dat falen niet negatief is maar een leerkans biedt.

Indien er meningsverschillen binnen de groep zijn: ga deze niet uit de weg. Let er wel op dat dit niet ont-aardt in een conflict dat de werking van de Seniors bemoeilijkt of zelfs onmogelijk maakt.

Dring als moderator je mening niet op, maak ruimte voor discussie met en tussen de Seniors. Voorzie de mogelijkheid voor voldoende feedback van en voor Seniors én moderators.

4

Activiteiten eigen aan seniorwerking

Hoe meer inzicht je hebt in de leefwereld van Seniors, hoe beter je kan inspelen op hun noden en interesses. We staan even stil bij activiteiten die specifiek gericht zijn op deze tak.

Seniors kennen een grote mate van zelfstandigheid en krijgen vaak veel vrijheid binnen de werking. Net dat is een fundamenteel verschil met de andere takken.

Seniors zoeken vaak naar hun rol en plaats binnen de eenheid. Ze staan op een kantelpunt en moeten een keuze maken tussen leid(st)er worden, in de Stam stappen of een andere rol binnen de eenheid opnemen.

Als moderator is het jouw taak om Seniors hierop voor te bereiden. Dit doe je door hen te ondersteunen in het uitwerken van een gevarieerd aanbod.

Zo pak je het aan:

Stel in het begin van het jaar een planning op met daarin duidelijke verwachtingen en (minimum)doelen. Leg niet enkel vast wanneer de stages plaatsvinden, maar ook welke spellen en activiteiten de Seniors voor zichzelf zullen uitwerken. Denk aan een fuif, een geldinzamelactie, een fijne eindejaarsactiviteit of een buitenlands kamp. Geef de Seniors inspraak in de activiteiten en houd rekening met rustige en drukke periodes (bv. examenperiode). Communiceer deze planning ook duidelijk naar de rest van de leidersploeg; zij moeten immers de stages laten plaatsvinden binnen hun eigen werking.

Je kan zelf kiezen of de Seniors stages lopen bij verschillende takken of dat ze hun stage bij dezelfde tak herhalen. Enerzijds geeft stage lopen bij één tak de Senior de mogelijkheid om zich de leefwereld van die tak eigen te maken en een vertrouwde samenwerking met de leid(st)ers binnen die tak op te bouwen. Anderzijds kan je de Seniors laten proeven van de verschillende mogelijkheden door stage te lopen bij verschillende takken en komen ze misschien zo te weten welke tak hen het best ligt.

Bekijk zeker samen met de Seniors wie welke activiteit zal organiseren en wat de verwachtingen van de groep zijn. Voor elke activiteit die ze best samen uitwerken, zijn één of meer Seniors de eindverantwoordelijken.

Idealiter doet elke Senior iets waarin hij/zij zich wilt ontwikkelen. Spreek daarom met elke Senior één of twee punten af waarop ze zich tijdens het komende scoutsjaar zullen richten en spreek gezamenlijk af hoe je hen zal coachen. Op deze manier zorg je voor een draagvlak binnen de Seniortak. Voorzie jaarlijks een paar momenten om samen met elke Senior hun persoonlijke ontwikkeling in de afgelopen tijd te bespreken. Op basis van de evaluatie bereid je samen met elke Senior een groeipad voor. Dit groeipad kan de Senior later nog gebruiken als leid(st)er.

Laat Seniors gerust zelf hun jaar plannen, maar pols af en toe naar de stand van zaken, help waar nodig en houd de haalbaarheid in de gaten. Seniors durven deze al eens uit het oog te verliezen.

Laat hen hun eigen activiteit leiden en bespreek achteraf samen hoe dit verlopen is. Zo garandeer je een succesvolle activiteit en geef je de Seniors de mogelijkheid om op hun tempo te leren om deze activiteiten tot een goed einde te brengen.

Zorg voor voldoende evenwicht tussen fun-activiteiten en stage. Het ideale evenwicht ligt bij 2/3 leuke en ontspannende activiteiten en 1/3 stages en voorbereiding op het leiding geven. Respecteer dit evenwicht en je bent al een heel eind op weg.

Als moderator is het jouw taak om ervoor te zorgen dat deze verschillende activiteiten in evenwicht zijn. Je zorgt er dus best voor dat de activiteiten inspelen op de verschillende kenmerken van Seniors (zie hierboven). Deze kenmerken kan je zowel verwerken in de inhoud van je jaarprogramma als in de manier waarop je met Seniors aan de slag gaat.

Houd er vooral rekening mee dat Seniors jongeren zijn en gewoon graag willen spelen en plezier maken. Seniors willen spelen voor en door jongeren, maar ze willen af en toe ook verrast worden door de moderator. Ontwikkel als moderator zelf eens een creatief spel en inspireer op die manier jouw leden.

4

Meer weten?

Buitenlands kamp:

Scoutsmapartikel '[Buitenlands kamp](#)'

Het boekje '[Op buitenlands kamp](#)' kan je online doorbladeren of persoonlijk een exemplaar ophalen bij het nationaal secretariaat.

Alles over reizen naar het buitenland: wegwijzer.be

Seksualiteit:

Je kunt altijd terecht bij het nationale secretariaat bij de uitleendienst voor educatieve spellen rond seksualiteit zoals het Vlaggenspel.

Hier vind je [educatieve materiaal van Sensoa](#).

Informatie over lichaam, relaties en seks voor jongeren: allesoverseks.be en watwat.be/seks

Jongeren Advies Centrum: bij een JAC in de buurt kunnen jongeren terecht met vragen en problemen, vertrouwelijk en gratis. Dat kan ook telefonisch, via mail of via chat.

Drank & Drugs(-beleid):

Je vindt het [beleid van FOS Open Scouting](#) hier.

FOS Open Scouting nationaal biedt ondersteuning op maat aan bij het opstellen van een alcohol-en drugs-beleid voor de eenheden. Deze kan je aanvragen door een mail te sturen naar visie@fos.be.

Je kunt altijd de [regionale preventiemedewerkers contacteren](#) van het Vlaams expertisecentrum voor Alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie, gokken en gamen (VAD).

Stagebegeleiding:

TRAVO biedt vorming aan over stagebegeleiding.

Tips voor jongeren te motiveren:

<https://jonger.nu/motiveren-van-jongeren/>

Omgaan met pesten?

Over hoe je omgaat met pesten vind je meer [info in het scoutsmapartikel](#) 'Leiden zonder lijden. Pesten'.

Bronnen

- Dr. F.J. Mönks & Dr. A.M.P. Knoers. Ontwikkelingspsychologie, Inleiding tot de verschillende deelgebieden. Van Gorcum. 1999.

- Leni Verhofstadt-Denève. Adolescentiepsychologie. Garant. 2001.

- Met je voeten in het rood, Handboek voor jins en hun begeleiding. VVKSM vzw. 2002.

- Pol Craeynest. De levensloop van de mens, Inleiding in de ontwikkelingspsychologie. Acco. 1998.

Colofon

Een realisatie van JaHoe!?, met dank aan TRAVO en Ploeg Programma 2005.

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap

Verantwoordelijke uitgever

FOS Open Scouting vzw
Hannes De Reu
Kortrijksesteenweg 639
9000 Gent

www.fosopenscouting.be

© 2009, herwerkte druk 2019, FOS Open Scouting